

Praha 21. 7. 2009

39

**Činnost zdravotnických zařízení v oboru transfuzní služby
v České republice v roce 2008**

*Activity of health care institutions in the section of transfusion service
in the Czech Republic in 2008*

Souhrn

Tato Aktuální informace popisuje činnost zdravotnických zařízení v oboru transfuzní služby. Zdrojem dat je roční výkaz o činnosti zdravotnických zařízení (formulář A (MZ) 1-01) pro obor transfuzní služba včetně krevních bank. Návratnost výkazů transfuzní služby byla 99 % v roce 2008 a celkem tak byla zpracována data ze 115 zpravodajských jednotek. Činnost v oboru transfuzní služby v roce 2008 zajišťovalo celkem 157,62 lékařů a 1 356,65 ostatních zdravotnických pracovníků. Na odděleních a pracovištích transfuzní služby bylo v roce 2008 provedeno 718 498 odběrů od 239 701 dárců, z nichž bylo vyrobeno 419 154 jednotek přípravků červené řady, 33 575 terapeutických dávek trombocytů a 307 990 litrů plazmy.

Summary

This topical information describes performance of health care institutions in the transfusion service section. The data comes from report on activity of health care facilities (form A (MZ) 1-01) for the transfusion service section. The return rate of reports on activity in transfusion service was 99 % in 2008, in total there were 115 reporting units involved in the data collection process. Activity of health care institutions in the transfusion service section was ensured in total by 157.62 physicians and by 1 356.65 other health care workers. There were 718 498 blood donations taken from 239 701 blood donors in departments of transfusion service in 2008. In total there were 419 154 units of red cells, 33 575 therapeutical doses of platelets and 307 990 litres of plasma produced.

V roce 2008 bylo registrováno celkem 116 oddělení a pracovišť transfuzní služby (vč. krevních bank), o 11 zařízení víc než v předešlém roce. Návratnost výkazu byla 99 % (pouze 1 zařízení výkaz neodevzdalo). Z tohoto počtu působilo 104 zařízení v rámci nemocnic a ostatní byla samostatná ambulantní zařízení.

Nová zařízení transfuzní služby, která začala svou činnost v roce 2008, významně ovlivnila údaje o činnosti transfuzní služby v ČR, ale i v krajích, kde tato nová zařízení sídlí. Především 7 zařízení (z Ústeckého, Libereckého, Pardubického, Jihomoravského, Zlínského, Olomouckého a Moravskoslezského kraje), která se specializují na placený odběr plazmy, měla největší vliv na téměř zdvojnásobení počtu prvodárců, protože všichni jejich dárci byli automaticky započítáni do prvodárců (viz grafy na str. 3–4). Také měla největší vliv na více než 3násobném nárůstu počtu odběrů plazmaferézou a na zvýšení celkové produkce, hlavně plazmy z aferézy. Nárůst počtu pracovníků v zařízeních transfuzní služby už tak velký nebyl (nárůst pouze necelých 5 %), což má vliv na ukazatele výkonnosti či zatížení pracovníků transfuzní služby.

Z celkového počtu 76 oddělení a pracovišť transfuzní služby bylo 72 samostatných oddělení a 4 jako pracoviště při klinické hematologii. Z 39 oddělení a pracovišť krevních bank bylo samostatných oddělení celkem 14, pod oddělením klinické biochemie působilo 15 pracovišť krevních bank, dalších 5 pracovišť bylo při odděleních transfuzní služby, pod oddělením klinické hematologie působily 4 banky a 1 jako pracoviště oddělení interny.

V roce 2008 byl na výkaz o činnosti přidán nový ukazatel „průměrný roční přepočtený počet pracovníků (včetně smluvních)“, který je součtem přepočteného počtu pracovníků celkem za jednotlivé měsíce sledovaného období dělený počtem měsíců sledovaného období. Všechny ukazatele, které se vztahují k počtu pracovníků, jsou přepočítány k tomuto novému ukazateli. Pro srovnání úvazků pracovníků s předchozím rokem je ale používán ukazatel „přepočtené počty“ stejně jako v předchozích aktuálních informacích.

Chod oddělení a pracovišť transfuzní služby a krevních bank byl v roce 2008 zajištěn celkem 1 514,27 úvazky zdravotnického personálu (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků), z toho pouze 7 % působilo v krevních bankách. Z celkového počtu úvazků připadlo více než 10 % na lékaře a 70 % na zdravotnické pracovníky s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (ZPBD). I přes nárůst zařízení transfuzní služby o 10 % vzrostl proti roku 2007 přepočtený počet úvazků zdravotnických pracovníků pouze o necelých 5 %.

Stagnující počet 36 evidovaných dárců v letech 2002 až 2003 v přepočtu na 1 000 obyvatel poklesl do roku 2006 o 20 %, tj. na 29. Pouze v roce 2005 byl zaznamenán nárůst z důvodu změny metodiky, kdy byl původní 2letý limit posledního odběru pro vedení dárce v evidenci zrušen. V roce 2006 došlo opět k návratu k 2leté lhůtě a byla nově zařazena položka s počtem osob odebraných ve sledovaném roce. Odběr byl proveden u 21,2 osob z tisíce obyvatel, z nichž téměř 11 % darovalo krev poprvé.

V roce 2008 došlo k nárůstu evidovaných dárců o téměř 10 % a odebraných dárců o více než 12 %. Ve sledovaném roce bylo 30 evidovaných dárců na 1 000 obyvatel, o téměř 9 % více než v roce 2007. Nejvyšší byl tento ukazatel v Jihomoravském a Pardubickém kraji, kde bylo evidováno přibližně 40 dárců na 1 000 obyvatel a nejnižší byl v Libereckém kraji (14,3 dárců). Počet odebraných dárců na 1 000 obyvatel vzrostl o více než 11 % (na 23,0 dárce). I tento ukazatel byl nejvyšší v Jihomoravském kraji (33,2 dárců na 1 000 obyvatel) a nejnižší v Libereckém kraji (12,5 dárců). Tyto ukazatele jsou zásadním způsobem ovlivněny zahájením komerční plazmaferézy.

Prvodárci tvořili v roce 2008 téměř 21 % z celkového počtu odebraných dárců a jejich počet proti roku 2007 stoupl o 89 % (o 23 340 dárců). Nárůst je dán vznikem 11 nových zařízení komerční plazmaferézy a navíc byl sběr dat zatížen systematickou chybou (v zařízeních, která převzala ke zpracování krev odebranou jinde, považují často „jinde pravidelného dárce“ za „pro ně nového dárce“ a tím je číslo nadhodnoceno). Nadprůměrný počet prvodárců v přepočtu na 1 000 obyvatel byl zaznamenán v krajích s novými zařízeními, především v Libereckém, Pardubickém a Olomouckém kraji. Nejnižší počet prvodárců v přepočtu na obyvatelstvo byl vykázan v kraji Vysočina a Karlovarském kraji. Po odečtení údajů ze zařízení komerční plazmaferézy je prokazatelný pokles počtu prvodárců v ostatních zařízeních proti roku 2007 o 10%.

U odebraných dárců je sledován výskyt infekčních onemocnění. Z těchto důvodů bylo v roce 2008 vyřazeno celkem 736 dárců a došlo tak k nárůstu vyřazených dárců proti předchozímu roku o téměř 10 %. Skutečně potvrzeno v Národních referenčních laboratořích bylo 19 % z celkového počtu vyřazených dárců: 35 dárců s hepatitidou typu B, 80 dárců s hepatitidou typu C, 2 dárce s infekcí HIV a 20 dárců se syfilidou (o 80 % více než v roce 2007). K největšímu nárůstu potvrzených infekcí došlo u hepatitidy typu C, a to téměř 2,5krát a u syfilidy o téměř 82 %.

Z celkového počtu 701 tisíc odběrů (bez autologních odběrů) byla u 410 594 odběrů odebrána plná krev (o 3,5 % víc než v předchozím roce) a u dalších 272 217 odběrů se jednalo o plazmu, která z výše popsaných důvodů vzrostla 3krát.

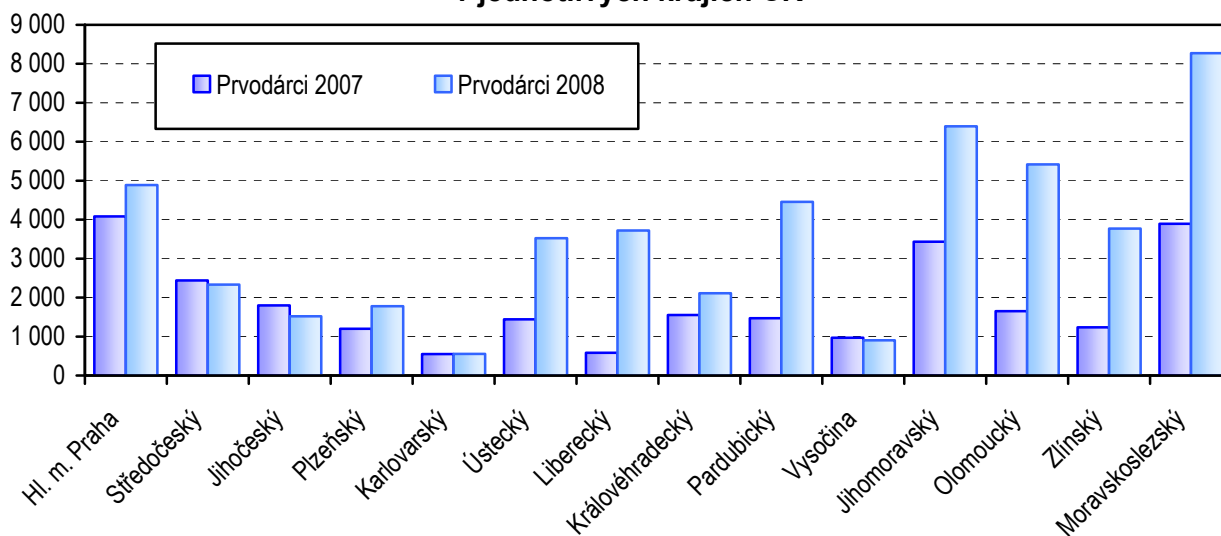
Počet odběrů plné krve v přepočtu na 10 tisíc obyvatel se mezi roky 2002 až 2008 příliš neměnil a pohyboval se kolem 400 odběrů na 10 000 obyvatel. Počet odběrů plazmaterézou poprvé výrazněji vzrostl v roce 2007, a to o 28 %. V roce 2008 byl nárůst výrazný, a to trojnásobný proti roku 2007. Počet odběrů jinou aferézou se také mezi roky 2002 až 2008 neměnil. Kromě těchto odběrů bylo u téměř 10 tisíc autologních dárců provedeno více než 17 tisíc odběrů za účelem autotransfuze, což bylo téměř stejně jako v roce 2007, ale počet autologních dárců se snížil o téměř 7 %.

V roce 2008 bylo vyrobeno 419 154 jednotek přípravků červené řady (plná krev činila pouze 0,1 %), 33 575 terapeutických dávek trombocytů a 307 990 litrů plazmy, z té bylo 242 431 litrů předáno k průmyslovému zpracování.

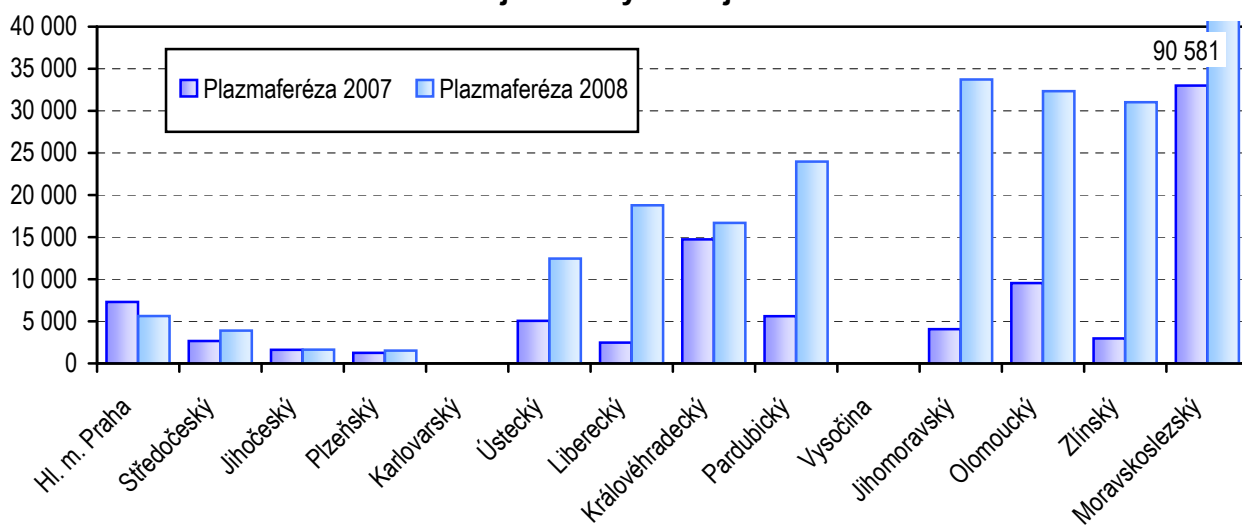
Na spotřebě transfuzních přípravků se největší měrou podílely chirurgické obory (39,4 %), interní obory spotřebovaly 33,9 % (z toho hematologie a onkologie 40 %), a anesteziologicko-resuscitační oddělení spotřebovala 17,3 % transfuzních přípravků (9,4 % zbývá na ostatní oddělení).

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

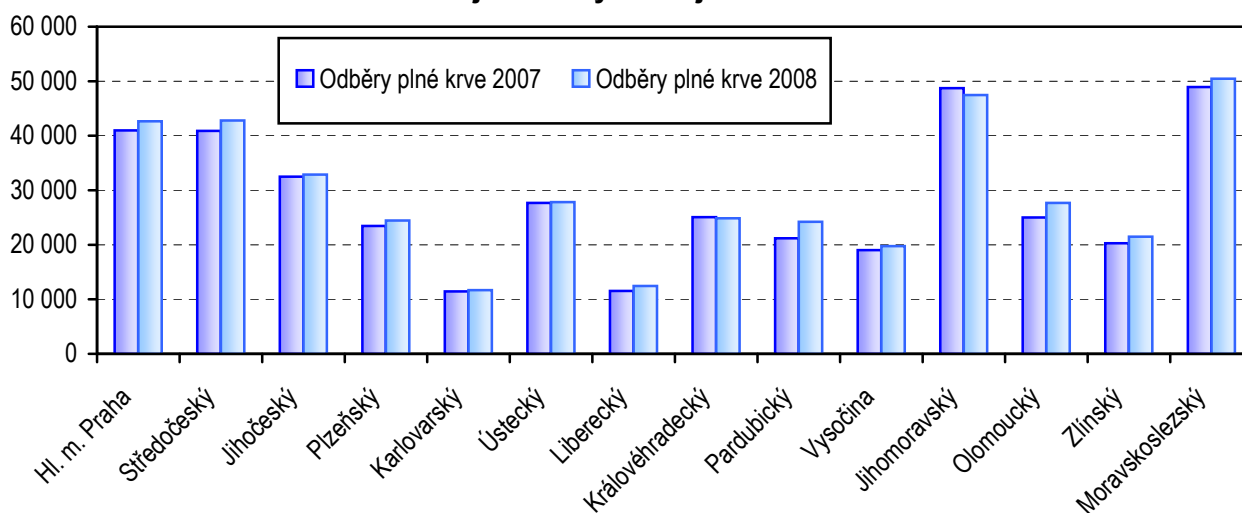
**Porovnání počtu prvodárců v roce 2007 a 2008
v jednotlivých krajích ČR**

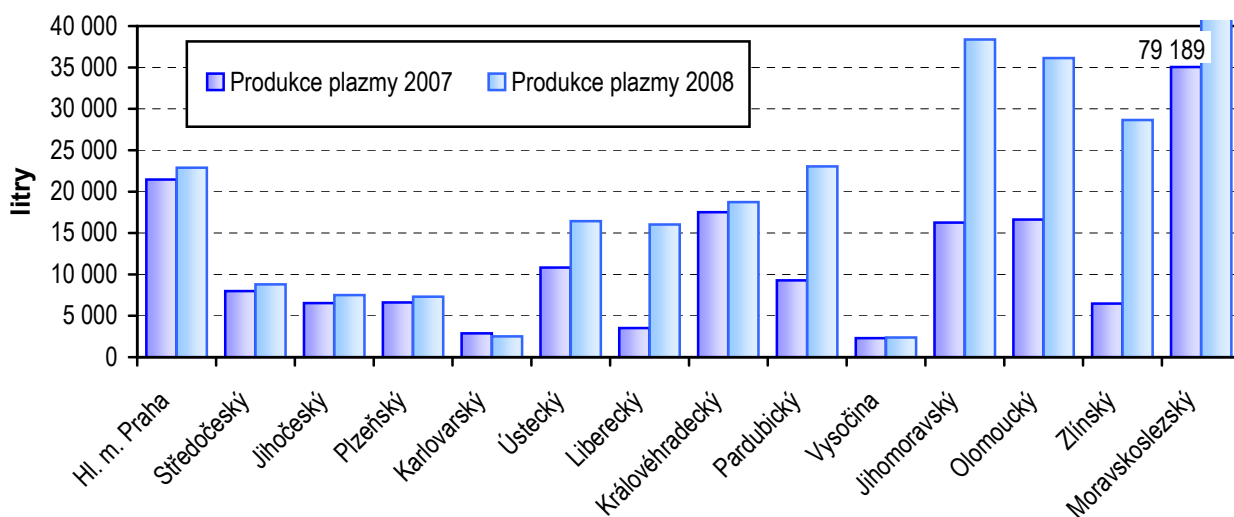
Porovnání odběrů plazmy plazmaferézou v roce 2007 a 2008 v jednotlivých krajích ČR

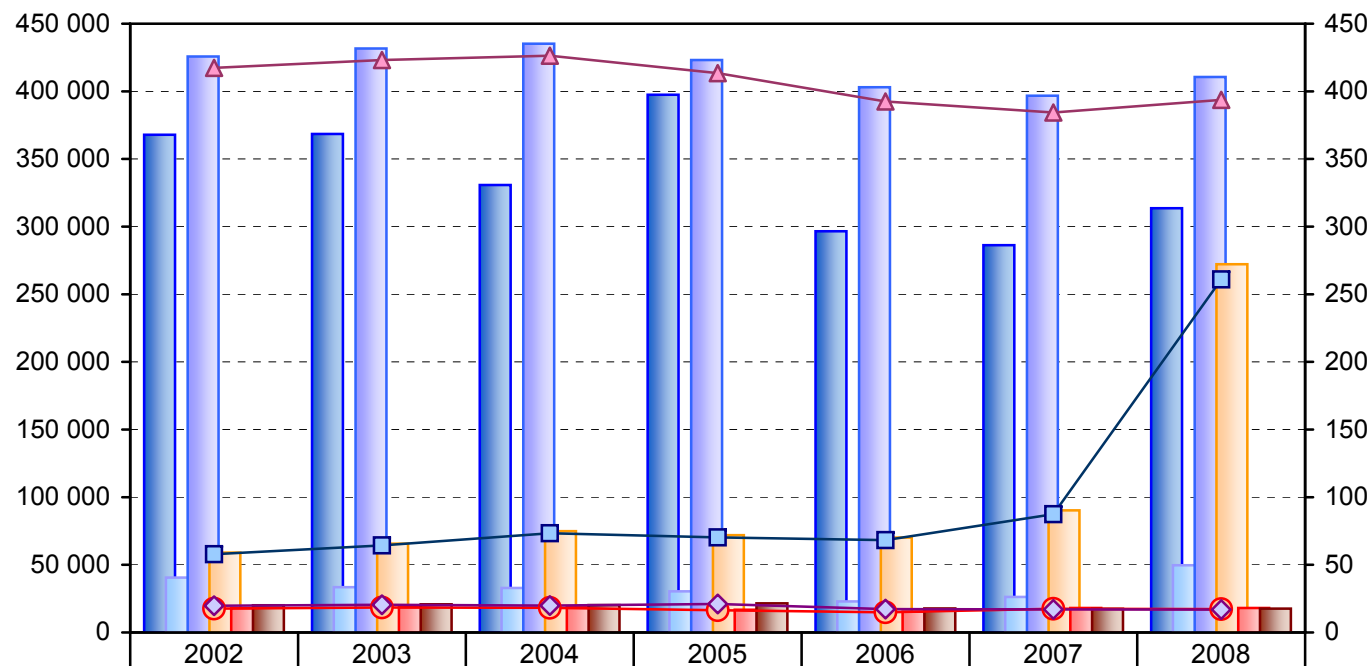
Porovnání odběrů plné krve v roce 2007 a 2008 v jednotlivých krajích ČR

Porovnání produkce plazmy v roce 2007 a 2008 v jednotlivých krajích ČR

**Vývoj základních ukazatelů činnosti oddělení a pracovišť transfuzní služby
v letech 2002 až 2008**

	Evidovaní dárči k 31.12.	367 899	368 519	330 816	397 433	296 517	286 231	313 553
	Počet prvodárců	40 540	33 442	32 884	30 347	22 961	26 304	49 644
	Odběry plné krve	425 697	431 685	435 196	423 115	402 988	396 732	410 594
	Odběry plazmaferézou	59 048	65 696	74 849	71 931	70 130	90 285	272 217
	Odběry jinou aferézou	18 000	18 816	18 602	16 820	15 350	18 076	18 074
	Autologní odběry	20 134	20 854	20 246	21 554	17 743	17 543	17 613
	Odběry plné krve na 10 000 obyvatel	417	423	426	413	393	384	394
	Odběry plazmaferézou na 10 000 obyvatel	58	64	73	70	68	87	261
	Odběry jinou aferézou na 10 000 obyvatel	18	18	18	16	15	18	17
	Autologní odběry na 10 000 obyvatel	20	20	20	21	17	17	17

Zařízení transfuzní služby a jejich personální zajištění v roce 2008

Kraje	Oddělení a pracoviště		Průměrný roční přepočtený počet pracovníků (včetně smluvních)				
	transfuzní služba	krevní banky	lékaři	ZPBD ¹⁾	ZPSZ a JOP ¹⁾	ZPOD ¹⁾	ostatní odb. pracovníci
Hl. m. Praha	7	5	37,48	178,46	16,60	36,44	4,00
Středočeský	7	6	9,91	77,45	7,80	3,60	8,75
Jihočeský	5	2	7,60	61,33	1,61	9,61	1,00
Plzeňský	4	1	9,76	57,04	6,63	17,00	3,20
Karlovarský	3	1	4,60	26,00	1,00	3,00	1,60
Ústecký	6	2	8,73	71,01	3,62	9,00	3,00
Liberecký	3	5	3,72	35,03	4,91	2,00	-
Královéhradecký	3	6	8,79	64,48	4,25	12,56	3,08
Pardubický	6	-	10,57	60,96	10,08	7,83	-
Vysočina	4	-	5,10	25,61	1,30	2,90	3,00
Jihomoravský	8	8	18,61	125,52	7,60	28,96	2,08
Olomoucký	7	1	11,23	81,37	5,70	12,75	-
Zlínský	5	-	5,20	50,37	9,40	1,12	3,00
Moravskoslezský	8	2	16,32	141,71	14,58	23,75	2,00
ČR	76	39	157,62	1 056,34	95,08	170,52	34,71

¹⁾ Nelékařští pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5–§ 21)

ZPSZ - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou a specializovanou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 22–§ 28)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29–§ 42)

Dárci a autologní odběry v roce 2008

Kraj	Počet dárců			Autologní odběry	
	evidovaní dárci k 31. 12.	odebraní dárci		počet dárců	počet odběrů
		celkem	poprvé (%)		
Hl. m. Praha	34 573	26 315	18,6	405	1 382
Středočeský	26 893	19 834	11,8	556	1 440
Jihočeský	23 314	15 593	9,8	288	859
Plzeňský	17 342	11 886	15,0	376	407
Karlovarský	8 128	6 020	9,2	246	403
Ústecký	21 304	15 827	22,3	257	557
Liberecký	6 241	5 455	68,2	25	641
Královéhradecký	16 462	13 115	16,1	606	1 101
Pardubický	20 380	14 846	30,0	468	974
Vysočina	10 130	8 508	10,6	1 056	1 167
Jihomoravský	45 994	38 024	16,8	1 252	2 506
Olomoucký	21 485	17 343	31,2	866	1 855
Zlínský	20 012	13 668	27,6	1 011	1 230
Moravskoslezský	41 295	33 267	24,9	1 774	3 091
ČR	313 553	239 701	20,7	9 186	17 613

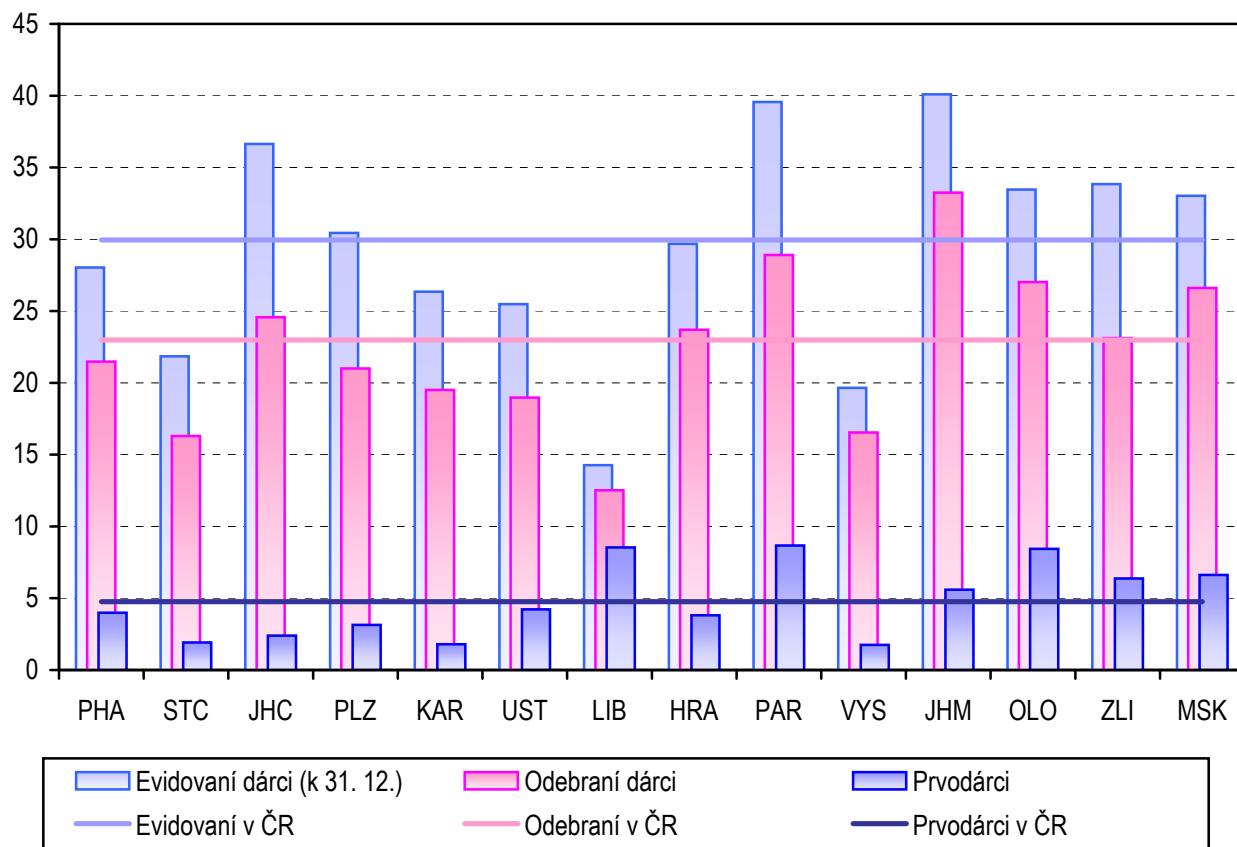
Odběry v roce 2008 (bez autologních odběrů)

Kraje	Plná krev		Plazmaferéza		Jiná aferéza	
	odběry	na 100 dárců	odběry	na 100 dárců	odběry	na 100 dárců
Hl. m. Praha	42 640	162	5 623	21	7 830	30
Středočeský	42 784	216	3 892	20	248	1
Jihočeský	32 872	211	1 631	10	98	1
Plzeňský	24 442	206	1 517	13	2 096	18
Karlovarský	11 693	194	-	-	-	-
Ústecký	27 826	176	12 448	79	202	1
Liberecký	12 453	228	18 782	344	130	2
Královéhradecký	24 851	189	16 685	127	1 076	8
Pardubický	24 214	163	23 970	161	155	1
Vysočina	19 745	232	-	-	52	1
Jihomoravský	47 453	125	33 723	89	3 091	8
Olomoucký	27 679	160	32 329	186	1 377	8
Zlínský	21 494	157	31 036	227	23	0
Moravskoslezský	50 448	152	90 581	272	1 696	5
ČR	410 594	171	272 217	114	18 074	8

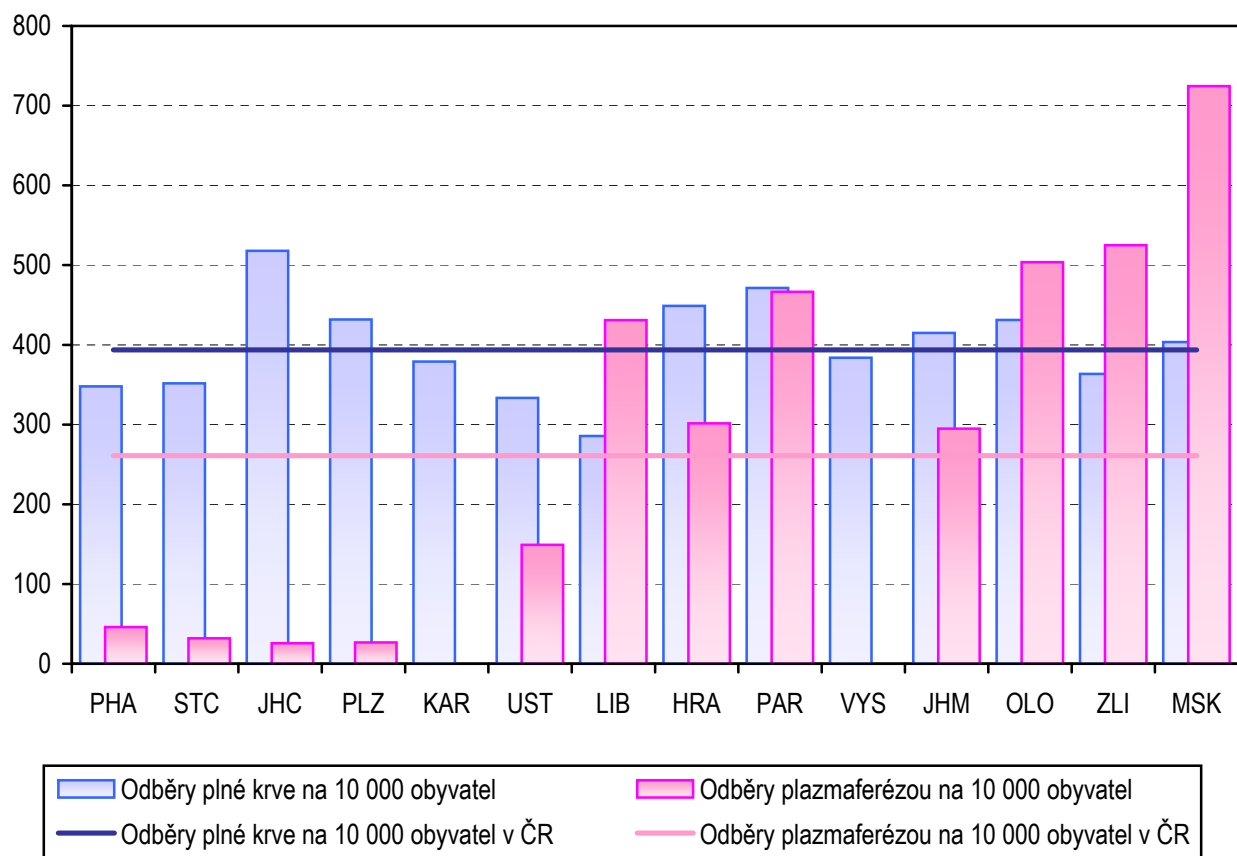
Produkce transfuzní služby v roce 2008

Kraje	Přípravky červené krevní řady (plná krev a erytrocyty)		Plazma		Trombocyty	
	vyrobena	na 10 000 obyvatel	vyrobena	na 10 000 obyvatel	vyrobena	na 10 000 obyvatel
Hl. m. Praha	74 232	606	22 897	187	14 230	116
Středočeský	31 843	262	8 805	72	828	7
Jihočeský	32 381	510	7 496	118	865	14
Plzeňský	24 086	425	7 311	129	3 689	65
Karlovarský	11 483	372	2 517	82	-	-
Ústecký	30 122	361	16 436	197	642	8
Liberecký	9 159	210	16 022	368	762	17
Královéhradecký	29 797	538	18 738	339	1 912	35
Pardubický	18 846	367	23 037	448	299	6
Vysočina	10 245	199	2 373	46	114	2
Jihomoravský	47 352	414	38 384	336	6 604	58
Olomoucký	33 624	524	36 139	563	2 316	36
Zlínský	19 587	331	28 646	485	80	1
Moravskoslezský	46 397	371	79 189	633	1 234	10
ČR	419 154	402	307 990	295	33 575	32

Počet dárců na 1 000 obyvatel v krajích ČR v roce 2008

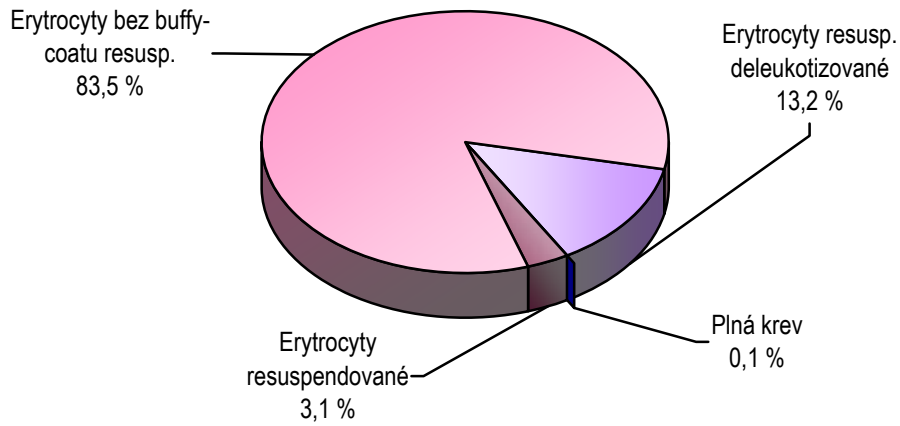

Počet odběrů na 10 000 obyvatel v krajích ČR v roce 2008

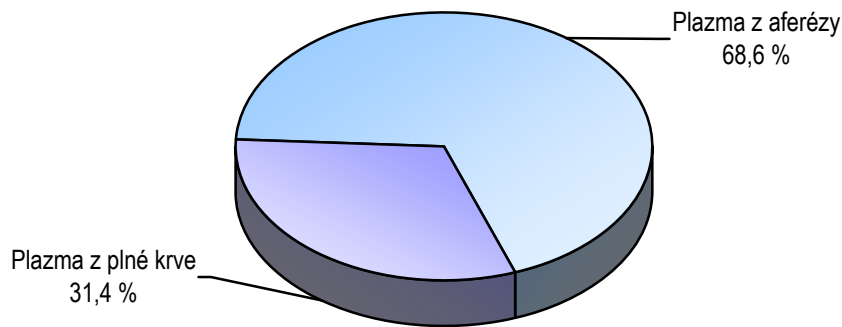

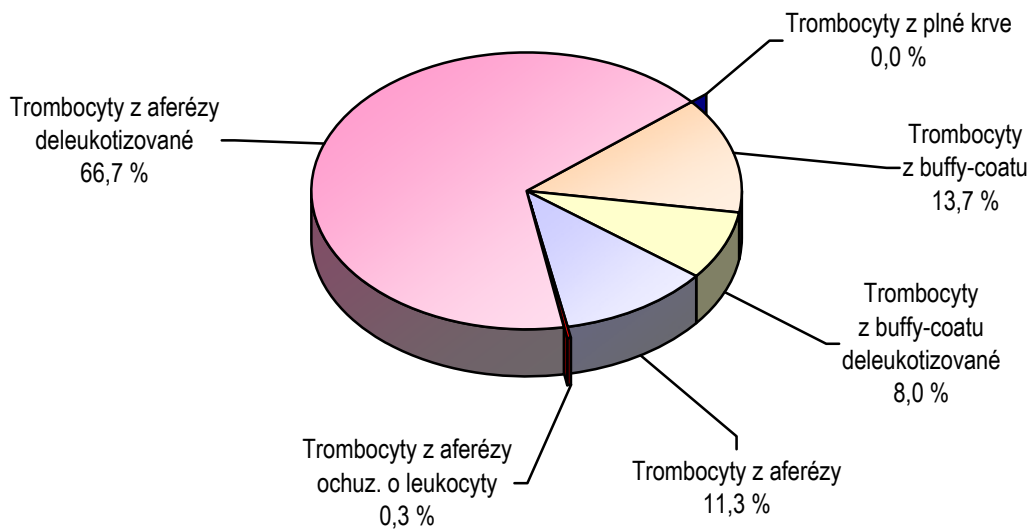
Struktura produkce přípravků červené krevní řady vydaných krevní bance v roce 2008

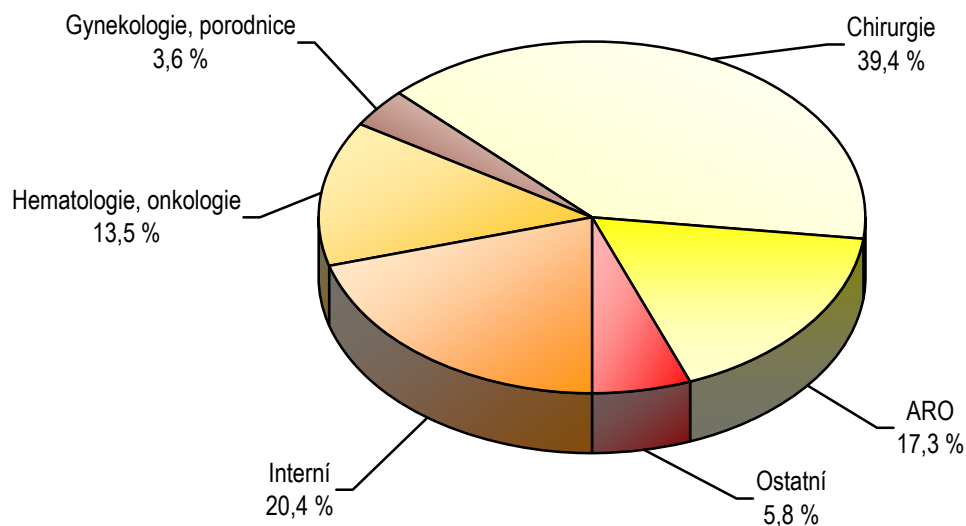
Struktura produkce plazmy vydané krevní bance nebo předané ke zpracování v roce 2008

Struktura produkce trombocytů předaných krevní bance v roce 2008

Struktura spotřeby transfuzních přípravků podle oddělení v roce 2008

Infekce u dárců v roce 2008

	HIV	Hepatitida B	Hepatitida C	Syfilis
Vyšetřeno vzorků	728 406	728 393	728 453	726 833
Vyšetřeno osob	254 825	254 821	254 832	253 803
z toho prvodárců	54 505	54 503	54 505	54 505
opakovaných a pravidelných dárců	200 320	200 318	200 327	199 298
Ověřené pozitivních	2	35	80	20
z toho prvodárců	1	27	63	9
opakovaných a pravidelných dárců	1	8	17	11
Incidence (záchyt na 100 000 vyšetřených opakovaných a pravidelných dárců)	0,5	4,0	8,5	5,5
Prevalence (záchyt na 100 000 vyšetřených prvodárců)	1,8	49,5	115,6	16,5